

TOOLKIT DIGIVAARDIGHEID in het mbo zorg- en welzijnsonderwijs

Met handige informatie en concrete tips voor docenten en opleiders

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. De urgentie 4

3. Wat doet Digivaardig in de zorg? 5

4. Wanneer ben je digivaardig? 5

5. Het onderzoek binnen het onderwijs 6

6. Routekaart onderwijs 9

7. Leermiddelen per categorie met linkjes 10

8. Diva in de klas 16

9. In gesprek met het werkveld 20

10. Tips voor het omgaan met digitale starters 21

11. Lees- kijk- en luistervoer 24

12. Contact 25

13. Bronnen 26

Inleiding

Fijn dat je de toolkit hebt gedownload! De toolkit is een product dat voortkomt uit het onderzoek dat we in Q4 2024 en Q1 2025 hebben uitgevoerd samen met Windesheim – Lectoraat ICT- innovaties in de Zorg, Deltion College – Practoraat Gezondheid en Technologie en ECPI Platform voor de InformatieSamenleving – Coalitie Digivaardig in de zorg. We hebben in opdracht van Ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport Directie Macro-Economische Vraagstukken en Arbeidsmarkt onderzocht wat de digivaardigheid is van studenten in het mbo-zorgonderwijs.

Eerder onderzoek laat zien dat op bredere schaal de digitale vaardigheden van mbo-studenten onvoldoende zijn. Dit blijkt uit de kaderbrieven ‘Aanpak basisvaardigheden mbo’ (Rijksoverheid, 2023) en ‘Versterking burgerschapsonderwijs in het mbo’ (Rijksoverheid, 2022). Digitale vaardigheden worden hierin meegenomen binnen het digitaal geletterd kunnen zijn, wat valt onder de basisvaardigheden. Naar aanleiding van deze kaderbrieven worden activiteiten geïnitieerd die op de langere termijn tot aanpassingen in het onderwijs leiden. De urgentie binnen de sector zorg en welzijn is echter zo groot, dat hierop niet gewacht kan worden. In het Integraal Zorg Akkoord (IZA) (Ministerie VWS, 2022) staat dat het noodzakelijk is dat er geïnvesteerd wordt in digitale vaardigheden van zorgprofessionals en dat deze worden geïntegreerd in de opleidingen en trainingen. Zorgopleidingen moeten ervoor zorgen dat er voldoende aandacht is voor digitale vaardigheden. Volgens het akkoord vormen per 2025 digitale vaardigheden een integraal onderdeel van het onderwijs voor zorg en welzijn en zorgen werkgevers ervoor dat deze een integraal onderdeel zijn van een leven lang ontwikkelen van medewerkers. Zorgopleidingen zijn zich onvoldoende bewust van wat in de IZA beschreven staat.

Om tot concrete verbeteracties te komen met betrekking tot dit vraagstuk van digitale vaardigheden bij mbo-studenten zorg en welzijn, was het belangrijk dat we door middel van onderzoek concreet kregen om welke basisvaardigheden het precies gaat. Er zijn wel gegevens van eerstejaars zorgstudenten (Lachkar, 2022) maar deze zijn onvoldoende concreet.

Dit onderzoek had als doel om tot een ‘Top 10’ van digitale vaardigheden te komen die wenselijk zijn om vanuit onderwijs op te pakken. De resultaten kunnen docenten en onderwijsontwikkelgroepen in zorgopleidingen in het mbo concreet advies en aanbevelingen geven om verbeteracties in de eigen onderwijspraktijk te realiseren. Inmiddels zijn er vanuit het programma ‘Digivaardig in de zorg’ veel materialen ontwikkeld voor de sector zorg en welzijn (zie www.digivaardigidezorg.nl). Deze materialen vinden hun weg nog niet naar het onderwijs. Een toolkit met concrete handvatten en een routekaart waarin suggesties worden gegeven voor de plekken waar de digitale vaardigheid in het onderwijs opgenomen kan worden en wie je daar binnen de school bij kunt betrekken, wordt daarom ter ondersteuning aangeboden. Beiden geven richting aan de implementatie.

Je vindt in deze toolkit als docent of opleider meer informatie over de definitie van digitale vaardigheden, de uitdagingen en concrete handvatten voor het inbedden van dit belangrijke thema in je lespakket met leermiddelen, handvatten en ideeën voor leeractiviteiten. Veel succes met de toepassing in jouw praktijk!

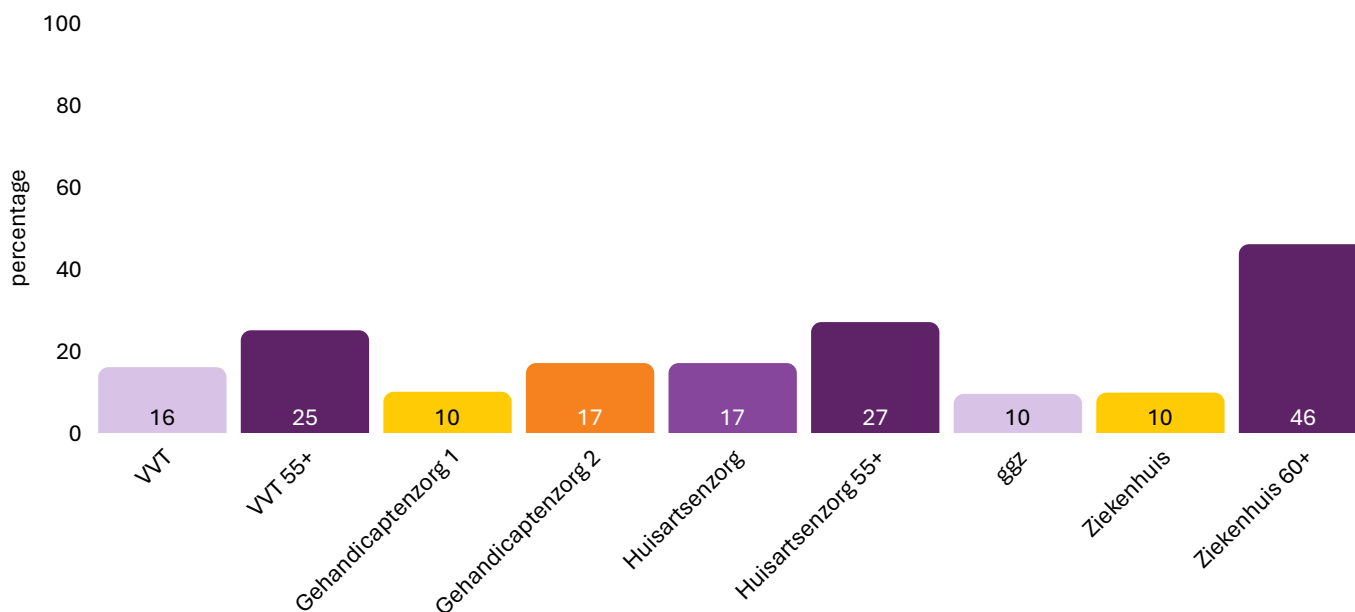
Npuls heeft in haar programmaplan voor fase 2 als doel vermeld dat 90% van de instellingen mbo/hbo/wo digitale geletterdheid heeft opgenomen in het curriculum. Dat vinden wij 6 jaar te laat dus wij blijven landelijk vechten voor een betere inbedding in het huidige curriculum!

Jolanda van Til, Wouter Keuning, Miranda van der Velde en Suzanne Verheijden
Mei 2025

2 De urgentie

De zorg wordt steeds digitaler. Het Elektronisch Cliëntendossier, patiëntenportalen, apps, roosterapplicaties, kunstmatige intelligentie en zorgtechnologie: de ontwikkelingen gaan hard. Dat vraagt een positieve houding en digitale vaardigheden van medewerkers.

Zorgprofessionals blijken echter nog niet digivaardig genoeg. Dat blijkt uit [onderzoek](#) dat door Digivaardig in de Zorg is uitgevoerd in 4 zorgsectoren tussen 2017 en 2023. De onderzoeken zijn allemaal gedaan aan de hand van een zelfscan. Die zelfscan is ontwikkeld door de sector zelf en bevat die vaardigheden die minimaal nodig zijn om je werk in die sector te kunnen doen. Het nadeel van zelfscans is dat mensen de neiging hebben om zichzelf wat te hoog in te schatten. Toetsen leveren echter te veel angst op. We weten dus dat de cijfers van het aantal digitale starters nog wat hoger liggen in de praktijk.

Uit de onderzoeken blijkt dat het niet digivaardig (genoeg) zijn leidt tot onzekerheid, angst en een gevoel van er niet bij horen. We zien ook een negatief effect op werkdruk en werkplezier.

De zelfscans waar onderzoek mee gedaan is, gaan alleen over basisvaardigheden, maar...je weet niet wat je niet weet! Iedereen kan groeien in zijn of haar digitale vaardigheden. (Als je de zelfscans in wilt zien, kan dat [hier](#) door op de sector te klikken en dan op zelfscan.)

Je kunt alle onderzoeksrapporten lezen op de [onderzoekspagina](#).

Tegelijkertijd staat de zorg sterk onder druk door dubbele vergrijzing, een hoog verzuim en een toename van zware zorg. Veel organisaties draaien sinds 2018 programma's om hun medewerkers digivaardiger te maken. Als jongeren niet digivaardig genoeg van school komen, moeten ze dat cyclisch blijven doen in een organisatie die al zwaar onder druk staat. Om dat probleem onder de aandacht te brengen schreven we vorig jaar deze [brandbrief](#) die we stuurden aan alle MBO-organisaties.

Projectleider en digicoach, 2023

“Het zijn niet alleen de oudere medewerkers die uitdagingen hebben op de computer! Ik schrik soms echt van wat jonge nieuwe medewerkers weten en kunnen als ze in de zorg komen”.

”

3 Wat doet Digivaardig in de zorg?

De coalitie Digivaardig in de zorg, die inmiddels bijna 7 jaar bestaat, heeft de missie om zorgorganisaties en zorgprofessionals te ondersteunen, zodat zij de digitale transitie op een toegankelijke en plezierige manier kunnen omarmen. Binnen het programma Digivaardig in de zorg zijn momenteel vijf zorgsectoren actief: gehandicaptenzorg, verpleeghuiszorg & thuiszorg, GGZ, ziekenhuizen en huisartsenzorg. In samenwerking met RegioPlus en de MBO Raad hebben deze sectoren het afgelopen jaar intensief gewerkt aan het verbeteren van digitale vaardigheden in de zorg. Het bevorderen van veranderkundige- en digitale vaardigheden bij zorgmedewerkers is belangrijk en heeft al jaren de aandacht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport die ons ook mede financiert. Ons doel: Iedereen in de sector zorg en welzijn is voldoende digivaardig om goede zorg, ondersteuning, begeleiding en preventie te kunnen leveren. Daarnaast streven we ernaar dat nieuwe professionals in de zorg goed voorbereid aan hun carrière beginnen. Digivaardigheid is volgens ons geen keuzeoptie meer maar een essentieel onderdeel van het functieprofiel van elke zorgprofessional en dus ook van het leerprogramma van elke zorgstudent.

We werken aan onze missie en doelen door een website met tools voor projectleiders, ICT-ers en digicoaches, leermiddelen en zelfscans voor zorgprofessionals, en een subsite voor docenten. We bundelen kennis van onze leden (zorgorganisaties) en delen die weer via al onze kanalen. We doen onderzoek en ontwikkelen samen met onze partners gratis hulp- en communicatiemiddelen en organiseren kennisevenementen voor zorgorganisaties.

Voor de sector Welzijn/Social Work is wel een zelfscan beschikbaar op www.digivaardigindezorg.nl. Verder nemen zij niet deel aan ons programma.

Wanneer ben je digivaardig?

We hanteren binnen Digivaardig in de zorg de volgende definitie: ‘Alle vaardigheden die nodig zijn om digitale technologie te benutten om de kwaliteit van werk te vergroten en efficiënter, makkelijker, veilig en transparant te werken.’

De eerdergenoemde **zelfscan** is ontwikkeld door de sectoren zelf en bevat die vaardigheden die minimaal nodig zijn om je werk in die sector te kunnen doen. Het gaat ons dus (nog) niet om AI-geletterdheid, ingewikkelde Office-toepassingen en het werken met data. Het gaat om de basisvaardigheden zoals e-mailen, veilige wachtwoorden maken en werken in het ECD.

Het onderzoek binnen het onderwijs

Zoals eerder genoemd was het doel van het onderzoek om tot een top 10 van digitale vaardigheden te komen die in het mbo-zorgonderwijs verbeterd kon worden. Met als doel daar concrete lesmaterialen aan te koppelen om docenten binnen het zorgonderwijs handvatten te bieden om met dit thema aan de slag te aan.

Het onderzoek bestond uit drie kernactiviteiten. We beschrijven ze hieronder:

Inventarisatie van de digitale vaardigheden van studenten

Projectleiders digitale vaardigheden, digicoaches en werkbegeleiders binnen de VVT en VG- sector hebben we gevraagd om de zelftesten, zoals deze te vinden zijn op www.digivaardiginzorg.nl in te vullen voor mbo-studenten Verzorgende-IG en mbo- verpleegkunde. We wilden hiermee beeld krijgen van wat concrete vaardigheden zijn die een student moet beheersen. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met mensen uit het werkveld om dieper op de uitkomsten van de zelftesten in te gaan en om tot keuzes te komen. Dit heeft geleid tot de volgende Top 17 van digitale vaardigheden die verbeterd kunnen worden:

Bestandsbeheer

Digitale vaardigheden

- Bestanden organiseren (een bestand opslaan, openen, sluiten, zoeken, hernoemen, verwijderen en een map aanmaken).
- Gebruiken van de zoekfunctie om een bestand te vinden
- Downloaden en opslaan van een document of foto van Internet
- Weten wat 'opslaan in de Cloud' betekent.
- Maken van een scan/foto van documenten, zoals een declaratieformulier, een bonnetje of een artikel.

(online) Veiligheid

Digitale vaardigheden

- Een datalek herkennen en melden op de juiste plek.
- Maken, gebruiken en veilig bewaren van sterke wachtwoorden.
- Uitloggen op een met een wachtwoord beveiligde website of applicatie.
- Herkennen van spam- of phishing mail en niet klikken op de link(s) of bijlage(n) daarin.

Privacy

Digitale vaardigheden

- Vergrendelen van hun scherm of uitloggen uit het systeem als ze klaar zijn.
- Bepalen wie en hoe vaak welke onlinekanalen (social media en WhatsApp) ze informatie over bewoners intern en extern mogen delen volgens de privacywetgeving.
- Bewust delen van privacygevoelige foto's. Ze plaatsen of delen niets zonder toestemming.

Programma's

Digitale vaardigheden

- Werken in een ECD (denk aan rapporteren, gegevens van cliënten opzoeken/toevoegen, een ondersteuningsplan lezen en bewerken).
- Scholingsprogramma (bijv. mijn leeromgeving), zoals het inschrijven voor een opleiding of indien mogelijk een e-learning volgen.
- Werken met de agendafunctie (checken wie geaccepteerd hebben dan wel verhinderd zijn, het agendaverzoek aanpassen qua tijd, genodigden en/of locatie).
- Maken van een eenvoudige presentatie in PowerPoint.
- Maken van een eenvoudig Excel document (opmaken, rijen/kolommen/cellen toevoegen en verwijderen).

Om de Top 17 uit dit onderzoek te kunnen verantwoorden is een vergelijking gemaakt met het DigComp framework (Zanten, 2023). Dit framework is een digitaal competentieraamwerk dat digitale competenties beschrijft voor burgers voor het leren, leven en werken in een digitale samenleving. De Top 17 uit dit onderzoek zijn hier ook in terug te vinden.

Ontwikkeling van een toolkit met leermiddelen voor het mbo-zorgonderwijs

Deze toolbox ligt nu voor je!

Opstellen van een routekaart voor structurele verbeteringen voor stakeholders

In het onderzoek hebben we beleidsaanbevelingen gedaan voor relevante organisaties vanuit overheid/onderwijs/werkveld. De aanbevelingen voor jou als docent in een onderwijsteam vind je bij het hoofdstuk 'Routekaart onderwijs'.

Naar aanleiding van het onderzoek ontstonden ook nieuwe vragen: Waar hebben we het over wanneer we het hebben over basis digitale vaardigheden? Wat verwachten we van de student wanneer het gaat om digitale vaardigheden en wie gaat hierover? Waar leert de student over digitale vaardigheden? Wat is de betekenis van het niveau van digitale vaardigheden van de docent? Klopt de aanname dat jongeren digitaal vaardig zijn? Er is momenteel veel versnippering in initiatieven en definities rondom digitale vaardigheden. Verschillende organisaties hanteren uiteenlopende kaders, wat een gezamenlijke aanpak bemoeilijkt. Vanuit Npuls, kwartiermakerscollectief digitale geletterdheid

¹ werkt men aan een collectieve mening rondom dit thema om vanuit eenduidige taal vervolgacties te realiseren.

Om digitale vaardigheden duurzaam te implementeren, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

In deze toolbox vind je tips en tools om met deze aanbevelingen aan de slag te gaan.

[Lees hier het volledige onderzoeksrapport.](#)

Digitale vaardigheden hebben geen duidelijke plek in het onderwijs binnen zorgopleidingen en daarmee is het ook onduidelijk wie verantwoordelijk is om dit onderwerp op te pakken. In het onderzoek hebben we in kaart gebracht wie binnen jouw school een rol in kan spelen en met wie je af kunt stemmen en kunt samenwerken.

Wie is bezig met digitale vaardigheden?

Ga na wie binnen jouw school betrokken is bij het thema basisvaardigheden. Grote kans dat ze ook bezig zijn met het thema digitale geletterdheid en daarmee ook digitale vaardigheden.

- Wie weet is er vanuit jouw school ook verbinding met de landelijke activiteiten van Npuls rondom digitale geletterdheid.
- Je kunt ook denken aan collega's die betrokken zijn bij het professionaliseren van medewerkers m.b.t. digitale vaardigheden, i-coaches, blended coaches.
- Je kunt ook denken aan onderwijsadviseurs.
- En uiteraard collega's bij andere opleidingen.
- Je kunt ook kijken of en hoe de keuzedelen gericht op digitale vaardigheden worden aangeboden.

Zet digitale vaardigheden op de agenda!

Maak het thema digitale vaardigheden bespreekbaar binnen jouw team of het college/academie waar jouw opleiding onder valt. Deel de onderzoeksresultaten en kijk welke ruimte er is om dit thema op de ontwikkelagenda te krijgen. Ga na wat de ambitie is van jouw school en de doelen en ambities van het collegeplan en teamplan. Denk ook aan beleidsplannen die binnen jouw school ontwikkeld worden rondom basisvaardigheden. Het is handig om 'haakjes' te vinden waar je digitale vaardigheden aan op kunt haken om dit thema op te kunnen pakken.

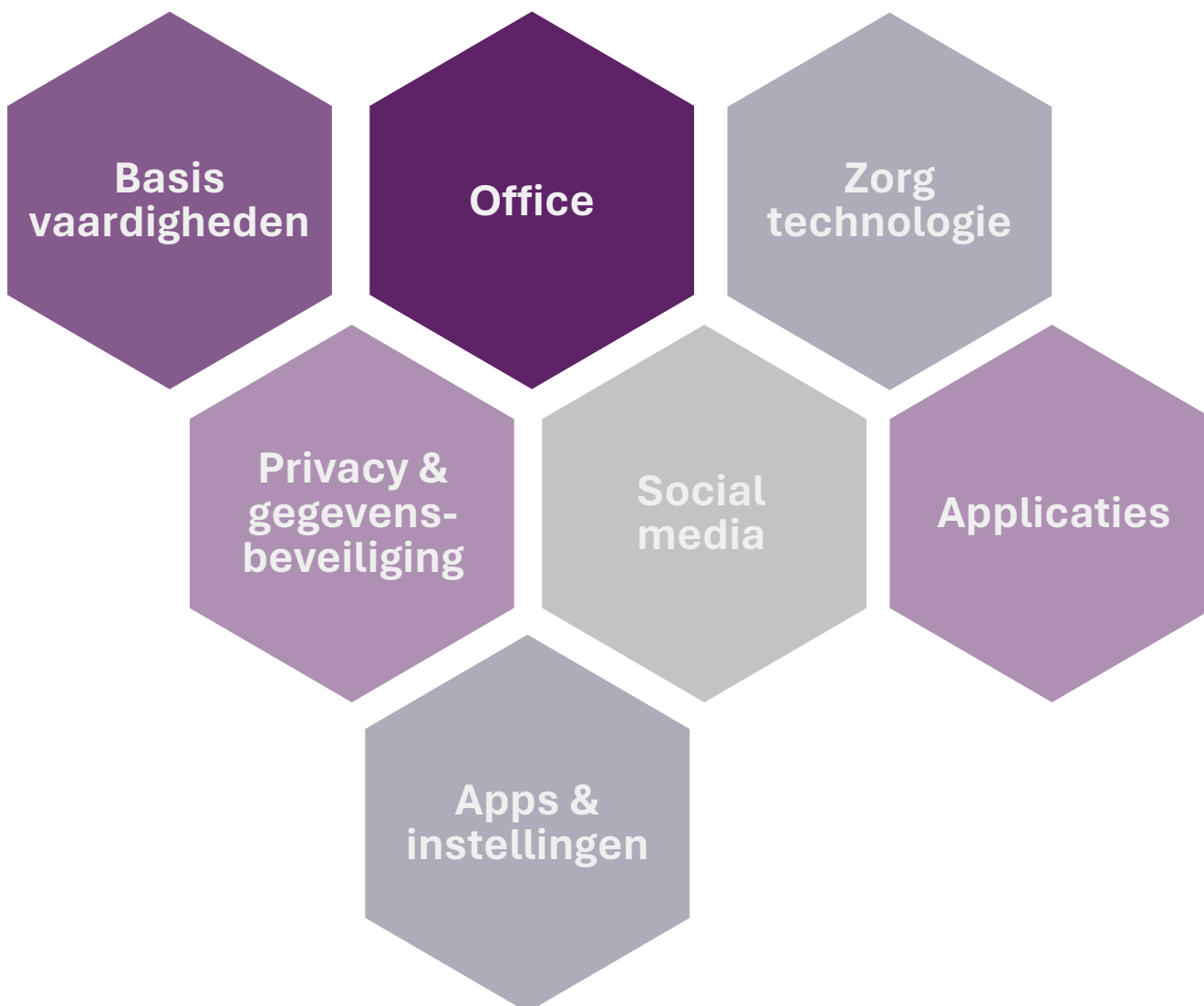
In welke lessen?

Het lijkt logisch om digitale vaardigheden een plek te geven binnen vakken als burgerschap, methodisch werken en loopbaanoriëntatie en begeleiding.

Weet wat er speelt! Het is goed om de hoogte te zijn en te blijven wat je kunt doen m.b.t. digitale vaardigheden. Meld je aan voor de nieuwsbrief voor het onderwijs van de Werkgroep Onderwijs van de Coalitie Digivaardig in de Zorg. Zie ook: [Nieuwsbrief voor docenten - Digivaardigidezorg](#). Daarnaast ben je ook van harte welkom om aan te sluiten bij de gratis evenementen van Digivaardig in de zorg op www.digivaardigidezorg.nl/home/bijeenkomsten.

7 Leermiddelen per categorie met linkjes

Op de website vind je leermiddelen in de volgende thema's:

Binnen het onderzoek hebben we gekeken welke vaardigheden laag scoorden bij studenten in het zorgonderwijs en die vergeleken met bestaand leermiddelen. Deze vind je op de volgende bladzijde.

BASISVAARDIGHEDEN

Klik op een onderwerp om de link te volgen naar de inhoudelijke pagina.

Bestanden organiseren

- Bestanden opslaan, de basis
- Quiz bestandsformaten Beginners
- Werkblad - Bestanden, programma's en de verkenner
- 9 tips voor een opgeruimde computer

1

Gebruiken van de zoekfunctie om een bestand te vinden

- Bestanden en mappen zoeken in Windows 10 via de Windowsknop

2

Downloaden en opslaan van een document of foto van internet

- Bestanden downloaden van internet

3

Weten wat 'opslaan in de cloud' betekent

- Handig en veilig bestanden delen met je collega's via Teams en SharePoint
- Werkblad - Bestanden delen

4

Maken van een scan/foto van documenten, zoals een declaratieformulier, een bonnetje of een artikel

- Documenten scannen, ook zonder scanner

5

PRIVACY & GEGEVENSBEVEILIGING

Een datalek herkennen en melden op de juiste plek

- Werken met persoonsgegevens - informatieblad
- Werken met persoonsgegevens - opdrachtenblad
- Factsheet - Datalek

6

Uitloggen op een met een wachtwoord beveiligde website of applicatie

- Opgeslagen wachtwoorden verwijderen

8

Maken, gebruiken en veilig bewaren van sterke wachtwoorden

- Toets 1 Informatiebeveiliging
- Informatiebeveiliging 1 - informatieblad
- Informatiebeveiliging 2 - opdrachtblad
- Alles over wachtwoordmanagers
- Factsheet - Tweestapsverificatie
- Is jouw wachtwoord veilig genoeg? Test het hier.
- Online cursus - veilige wachtwoorden
- Social media, veilig wachtwoord

7

Bewust en met toestemming delen van privacygevoelige informatie

- Social media gebruik en privacywetgeving in de zorg
- Quiz - Omgaan met patiëntgegevens
- Fix je privacy

9

Herkennen van spam-mail of phishing mail en niet klikken op de link(s) of bijlage(n) daarin

- Cybercrime
- Hoe herken je phishingmails?
- Phishing: wat is het en wat doe je eraan?
- Quiz - Eerst checken dan klikken
- Quiz: kwaadaardige e-mails
- Wat gebeurt er als je in een phishing mail trapt?
- Met deze vijf basistips bescherm je je privacy, je persoonlijke gegevens en je apparaten.
- Toets 1 Informatiebeveiliging

10

Vergrendelen van hun scherm of uitloggen uit het systeem als ze klaar zijn

- Digitips presentatie over privacy
- In- en uitloggen op je werkplek
- Privacywetgeving in de zorg; Laat je je computerscherm wel eens onbeheerd open staan?
- Video - Computerscherm vergrendelen

11

Hanteren van privacy regels bij het delen van informatie over en met patiënten

- Hulpverlener en cliënt samen op Facebook?
- Mag ik foto's van uw kinderen zien?
- Op het werk
- Privacy en social media
- Quiz: social media en privacy

12

APPLICATIES

Werken in een ECD

- EPD - inloggen en meldingen
- Factsheet Elektronisch cliëntendossier (ECD)
- Werkblad Oefenen met het ECD

13

Werken in het LeerManagementsysteem

- Mijn leeromgeving, de basis

14

OFFICE

Werken met de agendafunctie

- Complete training Outlook van Microsoft

15

Maken van een eenvoudig Excel document

- Excel 365: basis
- Cellen opmaken in Excel (365)
- Digitips presentatie - Excel special
- Excel Online: basis
- Microsoft Training werken met Excel

17

Een eenvoudige presentatie maken in PowerPoint

PowerPoint 365

- Online videocursus werken met PowerPoint
- Je weg vinden in PowerPoint
- Een nieuwe presentatie met PowerPoint
- Werken met objecten
- Animaties en overgangen
- Dia's presenteren

PowerPoint Online

- Je weg vinden in Powerpoint Online
- Een nieuwe presentatie met PowerPoint Online
- Werken met objecten in PowerPoint Online
- Animaties en overgangen
- Dia's presenteren

16

Veel scholen hebben eigen leermiddelen ontwikkeld voor bijvoorbeeld programma's binnen het Office-pakket voor hun medewerkers en studenten. Handig om te kijken wat er binnen jouw school beschikbaar is.

Totdat digitale vaardigheden voldoende geborgd zijn in het curriculum zijn er allerlei manieren om er in de klas alvast aandacht aan te besteden. Je kunt gebruik maken van de hierboven genoemde leermiddelen, maar we hebben meer in de aanbieding. We geven je een aantal concrete mogelijkheden, vaak voorzien van linkjes naar meer informatie of beschikbare tools. (Dank aan de meedenkers tijdens de werkconferentie Digivaardig in het onderwijs!)

Je kunt studenten hun eigen digitale vaardigheden laten inschatten met de [zelfscan](#) uit de sector waar ze willen werken.

Bij BBL-studenten zijn er in de organisatie waar deze studenten werken zeer waarschijnlijk digicoaches die hen kunnen ondersteunen.

Je kunt studenten een **quiz** over een van de thema's laten maken op de quizpagina.

([Kennisquizen - Digivaardig in de zorg](#))

Je kunt ze **leerdoelen** voor zichzelf laten kiezen uit de zeer uitgebreide [Excel lijst](#) voor leerdoelen.

Je kunt studenten de **leermiddelen** laten invullen over de vaardigheden die nog aandacht vragen volgens de zelfscan of lijst met doelen.

Je kunt een opdracht laten maken aan de hand van de [informatie](#) over het omgaan met **digitale starters** ter voorbereiding op hun stage met cliënten en/of patiënten.

Je kunt aandacht besteden aan het **veilig omgaan met cliëntgegevens/ patiëntgegevens** en privacy.

Wellicht biedt jouw school ook de **keuzedelen** aan rondom digitale vaardigheden (basis en gevorderd).

Breng deze actief onder de aandacht bij jouw studenten. Of ... kijk of je dit keuzedeel vorm kunt geven binnen de context van zorg en welzijn om het nog meer herkenbaar (en daardoor) aantrekkelijk te maken.

Je kunt een **stellingenspel** spelen over het belang van digital vaardigheden en samen in gesprek gaan over nut en noodzaak.

Er zijn 4 type technologiegebruikers in de zorg. Je kunt iedereen de zelfscan 'Wat voor digitype ben ik?' in laten vullen en de resultaten samen bespreken.

Bespreek bijvoorbeeld wat ieder type nodig heeft van het team, de leidinggevende of de organisatie. Meer informatie en tips over het gebruik van de zelfscan vind je [hier](#).

Je kunt een **Hackathon** organiseren waarin studenten én docenten in gemengde teams samenwerken aan een digitaal vraagstuk en zo samen leren.

In een les waarbij ze een sollicitatiebrief moeten schrijven, kun je tips over Word toevoegen.

In een project waar ze een verslag moeten schrijven, kun je tips over Word met automatische inhoudsopgave e.d. toevoegen.

Wanneer studenten met elkaar samenwerken in een project, leer ze om in een online samenwerkomgeving samen te werken. Handig om te allen tijde bij de documenten van de groep te kunnen.

Je kunt studenten via deze [site](#) **digitips** laten uitproberen en uitwisselen. Deze [download](#) van onze partner bevat ook een boekje met 135 pagina's met digitips.

Je kunt studenten een onderwerp geven en een **presentatie** laten voorbereiden aan elkaar met handige digitips rondom dat thema (Bijv. PowerPoint, het ECD, Outlook enz.) die de applicatie makkelijker en leuker te bedienen maken.

Nodig een lokale digicoach van een zorgorganisatie bij jou uit de regio, uit als **gastdocent**. Inmiddels zijn er naar schatting al zo'n 5000 digicoaches opgeleid en is de kans groot dat deze ook bij jouw in de regio actief zijn.

Maak samen met je lokale zorgaanbieder een **digitaal rijbewijs** en koppel dat aan de jaarstage. De student moet dit dan behalen en inleveren samen met het stageverslag.

Doe mee aan de Digifit challenge. Deze challenge heeft als doel om digitaal fit te worden en blijven. Elke werkdag in maart ontvang je een e-mail met de uitdaging van die dag. Variërend van handige werktips tot leuke oefeningen voor thuis. [Klik hier](#) voor het Digifit pakket van 2025 (en van 2024 en 2023).

Ludieke opdrachten

(met dank aan ChatGPT en de deelnemers werkconferentie onderwijs)

DIGITALE ESCAPE ROOM: “DE ZORGFOUT”

Doel

Studenten leren digitale systemen, zoals ECD's en medicatie-apps, correct te gebruiken.

Werkvorm

In kleine teams moeten studenten binnen 45 minuten een patiënt redden door digitale puzzels op te lossen. Denk aan het vinden van fouten in een digitaal patiëntendossier, het correct inplannen van een teleconsult of het ontsleutelen van een QR-code.

DIGITAAL TWISTER

Doel

Basisvaardigheden oefenen zoals sneltoetsen, e-learningmodules en e-mailgebruik.

Werkvorm

Een Twister-mat met vakjes waarop digitale uitdagingen staan (bijvoorbeeld: 'Stuur een e-mail met een bijlage', 'Zoek een betrouwbare bron over dementie'). Een dobbelsteen bepaalt welk lichaamsdeel naar welk vak moet. Studenten moeten de opdracht op hun eigen device uitvoeren voordat ze verder mogen.

DE ZORG-TIKTOK CHALLENGE

Doel

Creatief leren omgaan met digitale content en gezondheidsapps.

Werkvorm

Studenten maken een TikTok (of Reels) waarin ze een digitale handeling uitleggen, zoals 'Hoe maak je een veilige wachtwoordzin?' of 'Zo gebruik je spraakherkenning bij verslaglegging'.

Extra twist

De video's worden beoordeeld op creativiteit en duidelijkheid door een jury van docenten en medestudenten.

Gebruik ook gerust de [cartoons](#) van Digivaardig in de zorg bij je lessen.

Totdat het thema digitale vaardigheid structureel verankerd is in het curriculum is het zinvol om alvast regionaal te kijken hoe je kunt samenwerken tussen zorg en onderwijs.

Verken samen hoe het huidige leeraanbod aansluit op de gevraagde digitale vaardigheden in de zorgorganisatie.

Verken hoe je samen kunt werken rondom stagiaires en leerlingen zodat die tijdens hun stage werken aan hun digitale vaardigheden. Stagiaires meenemen in het onboardingstraject van nieuwe medewerkers kan een idee zijn.

Verken wat digicoaches in het werkveld kunnen betekenen voor stagiaires en leerlingen, zeker ook wanneer je dit combineert met activiteiten op school.

Verken of er leeraanbod is, zoals een e-learning, die je mag gebruiken als onderwijsinstelling.

Verken of digitale vaardigheden naast de vele technologiethema's onderdeel kunnen zijn van afstudeeropdrachten of organiseer een gezamenlijke hackathon.

Verken samen met je lokale opleidingsfunctionarissen in de zorg hoe je leeractiviteiten die georganiseerd worden voor de zorg ook toegankelijk kunt maken voor studenten.

Ontwikkel een microcredential in samenwerking met de praktijk (zodat je een scholing kunt volgen over dit thema die voor iedereen evenveel waarde heeft).

En wanneer je gaat verkennen en er mooie inzichten ontstaan, pak dan ook door!

Jan, Verzorgende IG en digicoach VVT 2025:

"Jongeren vinden dat ze in tegenstelling tot oudere medewerkers digivaardig zouden moeten zijn. Als ze iets niet kunnen durven ze zich niet kwetsbaar op te stellen. Ze nemen dan niet de rust om alles rustig door te lezen of hulp te vragen."

”

Heb je studenten in de klas die niet zo digivaardig zijn?

Of collega docenten in je team? We delen een aantal tips die we uit onderzoek geleerd hebben.

Allereerst: gebruik niet het woord digibeet, maar digitale starter. Digibeet ben je voor het leven, digitale starter biedt perspectief voor de toekomst! Daar zoomen we eerst even op in en we sluiten af met tips.

Een digitale starter is iemand die niet de digitale basisvaardigheden heeft die nodig zijn voor het uitoefenen van zijn of haar beroep en die vaak weerstand tegen computers of angst heeft ontwikkeld.

“Het zweet breekt me uit”

De digitale starter is vaak niet opgegroeid met technologie en zit soms met stress en zweet achter de computer. Door eerdere blunders zijn ze mogelijk bang om fouten te maken. Omdat ze niet snappen wat er gebeurt als ze op een bepaald knopje drukken, durven ze geen nieuwe dingen te proberen. Omdat ze basiskennis missen, is alle nieuwe informatie te veel omdat die nergens kan landen. Ze schamen zich voor hun vaardigheden en voelen zich schuldig als ze collega's tot last te zijn. Mensen die nog op papier rapporteren zien echt wel dat het hun collega's extra tijd kost om die rapportage voor hen te digitaliseren in het systeem. Ze zijn dankbaar voor elke hulp, maar voor hun gevoel balanceren ze op het randje en willen hun collega's niet overbelasten. Uit onderzoek van Utrechtzorg (Zantvoord, 2020) blijkt er vaak een heel succesvol 'afschuifstelsel' gecreëerd te worden rondom een starter waardoor veel problemen blijven bestaan. "Ik doe het wel even voor je, ik help je, ik neem het van je over". Starters missen informatie doordat ze niet mailen, tenzij ze een attente manager of collega hebben die de informatie voor hen print en in het postvakje legt. Ze krijgen stress bij de gedachte aan een computercursus. Allemaal medecursisten die voor hun gevoel handiger zijn dan zij. Een docent die veel te snel gaat. Of die zo snel iets voordoet of herstelt op hun computer dat ze er niks van geleerd hebben. Een toetsenbord en een scherm vol met onbekende tekens die ze in een te korte tijd onder de knie moeten krijgen en lijken te dansen voor hun ogen. Angst dat ze iets kapot maken of iets fout doen waardoor ze opnieuw moeten beginnen. Angst dat iemand ziet hoe slecht ze hierin zijn. Zweet door de inspanning en zweet van angst.

Faalangst

Veel digitale starters hebben een flinke faalangst ontwikkeld. De angst om een fout te maken, belemmert hen te starten met leren. Weerstand tegen zorgtechnologie is vaak voor het grootste gedeelte gebaseerd op angst. Angst om de baan kwijt te raken, angst dat er iets ontploft, angst dat ze iets stuk maken, angst voor het onbekende. Sommige digitale starters hebben ook moeite met lezen en schrijven of moeite met cijfers. Ze zullen soms geneigd zijn om op de vraag of zij het snappen sociaal wenselijk met ja te antwoorden, ook al is het antwoord eigenlijk nee.

Tips

Een digistarter helpen vraagt een grote hoeveelheid geduld, begrip en positiviteit. Het taboe moet van het onderwerp af, dus er is openheid vereist en een sfeer van vertrouwen, gelijkwaardigheid en respect.

Vier elk succes en elke gezette stap. Een klein stapje voor jou is een wereldstap voor de starter. Vraag niet alleen naar feiten, kennis en taken maar ook naar gevoel. Haal het taboe af van het thema.

Het advies is om aan dat taboe eerst aandacht te besteden. Zorg ervoor dat medewerkers onder andere de boodschap krijgen dat:

- ze niet de enigen zijn met deze uitdaging en dat het voor veel zorgprofessionals en burgers geldt;
- 9% van de Nederlanders geen enkele computervaardigheid heeft (CBS); het logisch is dat mensen die digitale vaardigheden niet in hun opleiding hadden een achterstand oplopen;
- het logisch is dat mensen die moeite hebben met de Nederlandse taal of lezen en schrijven, ook moeite hebben met computers;
- de ontwikkelingen op het gebied van technologie ook wel ongelooflijk snel gaan;
- sommige applicaties ook veel te moeilijk gemaakt zijn;
- je als organisatie alles op alles gaat zetten om deze mensen te helpen;
- de hele kennissite en het meerjarenprogramma Digitale Vaardigheden gebaseerd is op ervaringen van digitale starters met dezelfde uitdagingen als zij;
- jijzelf ook van alles te leren hebt op digitaal gebied en regelmatig fouten maakt.

Houd altijd in je achterhoofd:

*dat digitale starters de boot niet afhouden door een gebrek aan interesse of intelligentie. De onderliggende reden is vaak **angst en onzekerheid**: ze zijn bang om iets kwijt of kapot te maken. Vaak komt dat door een negatieve ervaring in het verleden.*

*dat veel digitale starters nooit hebben geleerd om te werken met digitale systemen omdat die **nog niet bestonden** toen zij werden opgeleid.*

*dat de **schaamte** bij digitale starters vaak groot is. Velen vinden het erg moeilijk om te laten merken dat ze niet digitaal vaardig zijn.*

*dat mensen digitaal vaardige mensen en ICT-ers nogal **imponerend** kunnen vinden. Ze zijn bang dat je allerlei dingen zal zeggen die ze niet begrijpen en ze zijn vooral bang dat jij hen dom zal vinden.*

Do's en don'ts in het gesprek met een digitale starter

Laat mensen eerst rustig hun probleem uitleggen en eventueel hun frustratie uiten voordat je met een oplossing komt. Zeg dingen als: 'goed dat je belt', 'deze vraag krijg ik vaak', 'dat is inderdaad ook ingewikkeld'. Aan de telefoon: neem op met een glimlach (klinkt raar misschien, maar werkt wel want je klinkt meteen vriendelijker). Neem schaamte weg. Zeg bijvoorbeeld dat niemand alles kan weten, dat jij zelf ook veel moet opzoeken en ook wel eens een digitale blunder hebt gemaakt. Stel gerust door te zeggen dat fouten meestal niet fataal zijn. Een computer crasht tegenwoordig niet meer zo snel en bestanden worden meestal geback-up. Leg langzamer uit als je merkt dat dat nodig is. Probeer te benoemen waarom de digitale toepassing nuttig is. Wat levert het op voor de patiënt/cliënt of medewerker? Dit bespreken vergroot de motivatie om de toepassing onder de knie te krijgen enorm. Laat de digitale starter het zoveel mogelijk zelf doen, ook al kost dat soms wat overtuigingskracht. Als jij het even oplost, leert hij of zij niks. Leg één methode uit om iets te doen. Geef niet verschillende opties. Pas je taalgebruik aan: woorden als 'device', 'thin client', 'server', 'applicatie' en 'cloud' kun je er niet zomaar zonder uitleg ingooien. Vermijd ook het woord 'gewoon': voor de digistarter is niets gewoon in het werken met de computer. Sluit af met: 'Lukt het de volgende keer toch niet, bel dan gerust weer'.

Uit: Dealen met digitale starters.
Tips voor ICT'ers in de zorg -
Coalitie Digivaardig in de zorg

Wat je moet zeggen om digitale starters voorgoed af te schrikken:

Lezen

- In onze [linkjeslijst](#) vind je alle belangrijke documenten die de zorg gebruikt om medewerkers programmatisch digivaardig te maken.
- In dit [blog](#) lees je waarom je het afschuifstelsel van digistarters moet doorbreken.
- In dit [document](#) vind je een document van VWS met alle succesfactoren voor het digivaardig maken van medewerkers.

Luisteren

- In deze [podcasts](#) vertellen verschillende sectoren over hoe ze hun medewerkers digivaardig maken.
- In deze [podcast](#) vertelt een ziekenhuis waarom ze 100 digicoaches opgeleid heeft.
- Deze [podcast](#) gaat over digitale vaardigheden in de ggz.
- In deze [podcast](#) gaat het over het belang van digivaardig zijn in de zorg

Kijken

- In dit [webinar](#) vertellen 4 digicoaches over hun werk in de zorg,
- In dit [webinar](#) gaat het over het omgaan met weerstand tegen digitalisering.
- In dit [webinar](#) gaat het over het inzetten van digicoaches in de huisartsenzorg.
- Hoe maak je medewerkers digivaardig? Je hoort het in dit [webinar](#).

Contact

Wil je in contact komen met een van de onderzoekers of Digivaardig in de zorg? Dat kan!

Jolanda van Til- Deltion College en Hogeschool Windesheim

om te sparren over het onderzoek en/of digivaardigheden in het onderwijs.

jtil@deltion.nl

Suzanne Verheijden- Programmamanager Digivaardig in de zorg

om vragen te stellen over digivaardigheden in de zorg

suzanne.verheijden@ecp.nl

Nathalie Middendorp- projectcoördinator Digivaardig in de zorg

om aan te sluiten bij de werkgroep onderwijs van Digivaardig in de Zorg

nathalie.middendorp@ecp.nl

Namen huidige werkgroep onderwijs:

Jolanda van Til jtil@deltion.nl;

Job van 't Veer job.van.t.veer@nhlstenden.com;

Anne-mie Sponselee a.sponselee@fontys.nl

Corine Baart cbaart@rocvantwente.nl

Verburg, Anouk a.verburg@vilans.nl

Andrea Heutink a.heutink@albeda.nl

Brenda van Zeeland bzeeland@mborijnland.nl

Jolien Stokkers j.m.stokkers@saxion.nl

Zie ook onze website:

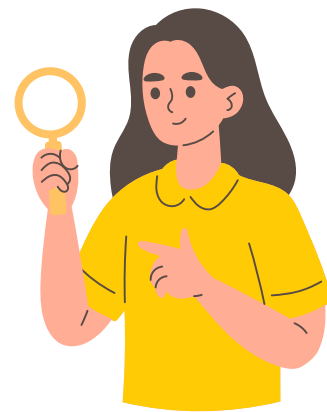
<https://www.digivaardigindezorg.nl/docenten/home/werkgroep/>

Digivaardig in de zorg

om aan te sluiten bij evenementen of vragen over de coalitie te stellen

info@digivaardigindezorg.nl

13 Bronnen

Lachkar, M. (2022). *Digitale vaardigheden van studenten*. ROC van Amsterdam: Practoraat Mediawijsheid.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (September 2022). Integraal Zorg Akkoord: Samen werken aan gezonde zorg. Geraadpleegd op 30 januari 2025, van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2022/09/16/integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg/integraal-zorg-akkoord.pdf>

Rijksoverheid (2022, 1 juli 2022). Kaderbrief 'Versterking over versterking burgerschapsonderwijs in het mbo' (Kamerstuk). Geraadpleegd op 20 januari 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/01/versterking-burgerschapsonderwijs-in-het-mbo>

Rijksoverheid (2023, 3 juli 2023). Kaderbrief 'Aanpak basisvaardigheden mbo (Kamerstuk). Geraadpleegd op 20 januari 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023-07-03/kaderbrief-aanpak-basisvaardigheden-mbo>

Zanten, M. van, Gorissen, P. (2023). DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens with new examples of knowledge, skills and attitudes. iXPERIUM Center of Expertise. Geraadpleegd op 16 maart 2025, van <https://www.ixperium.nl/onderzoeken-en-ontwikkeling/publicaties/digcomp-2-2/>

Zantvoord, J. (2020). *Eindrapport onderzoek Digitale Vaardigheden*. Utrecht: Utrechtzorg. Geraadpleegd op 11 september 2023, van <https://utrechtzorg.net/diensten/innovatie/digitale-vaardigheden>